

Sisekaitseakadeemia
Politsei-ja piirivalvekolledž

Tanel Toots
PK 102

POLITSEI TAKTIKALINE KOMMUNIKATSIOON
SUURÜRITUSTEL

Lõputöö

Juhendaja:

Jaak Kiviste

Kaasjuhendaja:

Raimo Kiveste

Tallinn 2012

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Politsei ja piirivalve	Kuu ja aasta: mai 2012
Töö pealkiri: Politsei Taktikaline Kommunikatsioon Suurüritustel	
Töö autor: Tanel Toots	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
<p>Lühikokkuvõte: Antud töö maht on 42 lehte, millest 32 lehte on põhiosa ja 10 lehte on lisad. Käesolevas töös kirjeldatakse politsei taktikalist kommunikatsiooni suurüritustel selle kasutamist vägivalla ennetamiseks kommunikatsiooni meetmeid kasutades.</p> <p>Töö eesmärk on koostada teoreetiline mudel ning uurida taktikalise kommunikatsiooni teoreetilisi aluseid. Teoreetilise mudeli abil saavad politseiüksused rahvarohketel spordiüritustel ja meeleavaldustel ennetada kommunikatsioonimeetmetega konflikte ning neid lahendada. Uurimismeetodina kasutatakse teoreetilise uuringu läbiviimist.</p> <p>Uurimuste tulemusena valmis mudel, mis põhineb teoreetilistel käsitlustel ja Eesti praktika võrdlemisel ning väljapakutav juhend on sobivam viis käitumiseks situatsioonides, mis nõuavad politsei sekkumist.</p> <p>Võtmesõnad: teoreetiline mudel, teoreetilised alused, vägivalla ennetamine.</p>	
Võõrkeelsed võtmesõnad: theoretical model, theoretical foundations, preventing	

violence.

Säilitamise koht:

Kaitsemisele lubatud

Kolledži direktor:

Allkiri:

Vastab lõputöö nõuetele

Juhendaja:

Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1.KONFLIKTID JA KÄITUMINE GRUPIS, POLITSEI TAKTIKALINE KOMMUNIKATSIOON.....	8
1.1. Kommunikatsioon	8
1.1.1. Kommunikatsiooni liigid	9
1.2. Kommunikatsioonivahendite kasutamine	10
1.3. Grupiprotsessid.....	11
1.3.1. Suhtlemine gruppidega	13
1.4. Konflikt	13
1.4.1. Konflikti eskalatsioon.....	14
1.4.2. Eskalatsiooni põhjused	15
1.4.3. Eskalatsiooniastmed	16
1.5. Konfliktitsükkel.....	18
2. KONFLIKTID SPORDIÜRITUSTEL.....	20
2.1. Meedia huvi mõjust	20
2.2. Vägivalla ennetamine	22
2.3. Massipsühholoogia	22
2.4. Vägivald ja etnilised hoiakud	23
2.5. Politsei mõju spordiüritustel	24
3. EESTI POLITSEILE SOBIV TAKTIKALISE KOMMUNIKATSIOONI MUDEL	27
3.1. Spordiüritused Eestis	27
3.2. Eesti juhtumite teoreetiline analüüs	28
3.2.1. Esimene juhtum	28
3.2.2. Teine juhtum	29
3.2.3. Kolmas juhtum	30
3.3. Juhtumite võrdlus	30

3.4. Järeldused ja ettepanekud	31
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY.....	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	38

SISSEJUHATUS

Elanikkonna turvalisuse efektiivsemaks tagamiseks on oluline roll ühiskonnaliikmetel ja nende koostööl politseiga. Selleks, et elanikud teeksid politseiga koostööd turvalisuse parendamisel, on oluline, et inimesed usaldaksid politseid. Politsei saab võita inimeste usalduse vaid siis, kui iga indiviid teab ja tunnetab, kas läbi enda või teiste kogemuste, et politsei teeb head tööd.

Autor valis lõputöö teema tulenevalt oma politseitöö erialast, mille alla kuulub rahvamassidega suhtlemine erinevatel suurüritustel. Eestis on peale taasisesiseisvumist ette tulnud mitmeid olukordi, kus oleks vaja olnud isikuid, kellel on teadmised ja oskused. Kuidas rahvamassiga suhelda, et ennetada vägivalda eskaleerumist ning deeskaleerumise võimalustest kommunikatsiooni meetmeid kasutades.

Taktikaline kommunikatsiooni all mõistetakse lõputöös politseipoolset suhtlemist rahvamassi, selle üksikute liikmete või grupiga. Taktikalise kommunikatsiooni eesmärk on ennetada õigusrikkumisi, nende arvu ja vähendada õigusrikkumistele reageerimisele kuluvat ressursi.

Lõputöös mõistetakse suurürituste all rahvarohkeid spordivõistlusi ja meeleavaldusi ning sellega kaasnevat vägivalda.

Eesmärk on koostada teoreetiline mudel, mille abil saavad politseiüksused rahvarohketel spordiüritustel ja meeleavaldustel ennetada kommunikatsioonimeetmete abil konflikte ning neid lahendada. Selleks uuritakse taktikalise kommunikatsiooni teoreetilisi aluseid. Teoreetiliste aluste uurimine on vajalik eskalatsiooni äratundmiseks ja ennetamiseks ning politsei kiirreageerimisüksustele sobiva mudeli väljatöötamiseks ning rakendamiseks.

Teema uurimine on vajalik, kuna Eesti politseis on välja arendamata suurüritustel rahvamassile ja isikute grupile mõeldud taktikalise kommunikatsiooni põhimõtted. 2009. aastal Politsei- ja Piirivalveameti poolt läbiviidud elanike küsitluse analüüsist selgus, et politsei oma teadmistega masside ohjeldamisest ja kommunikatsioonist ei osanud 2007. aastal aprillis toimunud massirahutuste kulgu täielikult ette näha (Elanike hinnangud Eesti Politseile, Politsei -ja Piirivalveamet 2009).

Töö aktuaalsust tõestab 2007. aastal aprillis toimunud massilised rahutused, Eesti jalgpallikoondise ja klubide areng, mis on juba kaasa toonud vägivaldlatsemist ja

pürotehniliste vahendite kasutamise. Näiteks võib tuua Sillamäe Kalevi ja FC Flora vahelise kohtumise 2009. aastal, kus mõlema meeskonna fännide omavaheline sõnelus lõppes kähmlusega ning Eesti ja Serbia vaheline kohtumine 2011. aastal Lilleküla staadionil, mille käigus peeti kinni 73 vastasmeeskonna poolehoidjat. Eesti on aastal 2018 Euroopaliidu eesistuja, mis toob kaasa erinevaid meeleavaldusi, millest tuleneva vägivalla ennetamisega ja lahendamise peab politsei valmis olema.

Eesti ühiskond ja siin elavate, töötavate inimeste teadlikkus muutub aastatega järjest demokraatlikumaks ning vabameelsemaks. Luuakse radikaalsemate mõtteviisidega liikumisi, mida suunatakse samadest organisatsioonidest väljastpoolt või tegutsetakse omaalgatuslikult teiste eeskujul.

Majanduskriis tõi endaga mitmes Euroopa riigis kaasa vägivaldseid meeleavaldusi, millest võtsid aktiivselt osa ka vasakäärmuslikud rühmitused. Eesti vasakäärmuslaste tegevus on seni olnud rahumeelne, kuid Kaitsepolitseiamet on täheldanud teiste riikide (nt Saksamaa) äärmuslaste tegevusmeetodite importimist. Perspektiivis ei saa välistada, et selline vastasseisu õhutamine võib poolte radikaliseerumisel muutuda ajapikku reaalseks vägivaldseks konfliktiks. (Kaitsepolitsei aastaraamat, Kahar 2010)

Kuna Eesti politseiametnikel puuduvad riigis väheste massirahutuse sündmuste näol piisavad kogemused, tuleks esialgu juhinduda teiste riikide kogemustest ja praktikast ning nende taktikaid vastavalt meie vajadustele kohandada. Töö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. uurida vägivaldset käitumist grupis ja konfliktide põhjuseid;
2. uurida pealtvaatajate vägivalla põhjuseid suurüritustel ja massipsühholoogiat;
3. analüüsida Eestis aset leidnud publikuvägivalla ja massirahutuste juhtumeid ning töötada välja politsei taktikalise kommunikatsiooni mudel;

Eesmärkide saavutamiseks on autor püstitanud järgmised uurimisküsimused:

1. konfliktide põhjused;
2. eskalatsiooni põhjused;
3. mis mõjutab grupis käitumist;
4. vägivalla põhjused spordiüritustel.

Lõputöö koosneb kolmest peatükist:

1. Konfliktid ja käitumine grupis, politsei taktikaline kommunikatsioon;
2. Konfliktid spordiüritustel;
3. Eesti politseile sobiv taktikalise kommunikatsiooni mudel.

1. KONFLIKTID JA KÄITUMINE GRUPIS, POLITSEI TAKTIKALINE KOMMUNIKATSIOON

Taktikalise kommunikatsiooni all mõistetakse lõputöös politsei suhtlemist rahvamassi, selle üksikute liikmete või grupiga. Kommunikatsiooni eesmärk on ennetada õigusrikkumisi, vähendada nende arvu ja õigusrikkumistele reageerimisele kuluvat ressursi. Politsei taktikalise kommunikatsiooni eesmärk on ära hoida konfliktisituatsioonid, neid aimata ja näha märke, millal olukord võib eskaleeruda. Taktika on välja töötatud või kujunenud meetod, mille abil püütakse teatud olukorda, planeeritud ja omandatud oskustega eskaleerumisest peatada või külmutada.

1.1. Kommunikatsioon

Üheks tõhusamaks „relvaks“ on tänapäeval massimeedia. Globaalse massimeedia mõjukust illustreerib tõik, et kui ühelt Ameerika kindralilt küsiti, millal lõpeb sõda Iraagis, vastas ta, et siis, kui CNN seda ütleb. Viise ja protsesse, kuidas inimesed kommunikatsiooni abil üksteist mõjutavad, on arvukalt. Mõjutusvahendite alla kuuluvad, suuline kõne, kirjalik tekst, muusika, draama, kujutav kunst, internet ja palju muud. Kommunikatsioon on grupi normide aluseks, mille abil saab teostada sotsiaalset kontrolli ja kehtestatakse rollid. Kommunikatsiooni teel toimub ka infovahetus. Iga indiviid ja sotsiaalne grupp võtab arvesse või omaks informatsiooni ja ideed, mis sobivad kokku tema huvidega ning millest saadakse aru. (Mägi ja Vitsut, 2008:57-59)

Suurem osa kommunikatsioonist täidab nelja peamist eesmärki, seda nii info algataja, kui vastuvõtja seisukohalt. Info algataja eesmärgid on informeerida, õpetada või juhendada, löbustada, veenda. Vastuvõtja peab saadud infost arusaama, õppima, nautima, otsustama ja valima, mida omaks võtta. (Mägi ja Vitsut, 2008:57-59)

Politsei taktikalise kommunikatsiooni seisukohast on oluline teada, et sõnumite sisu saab panna täitama mõnda ülalnimetatud eesmärkidest või neid omavahel kombineerida.

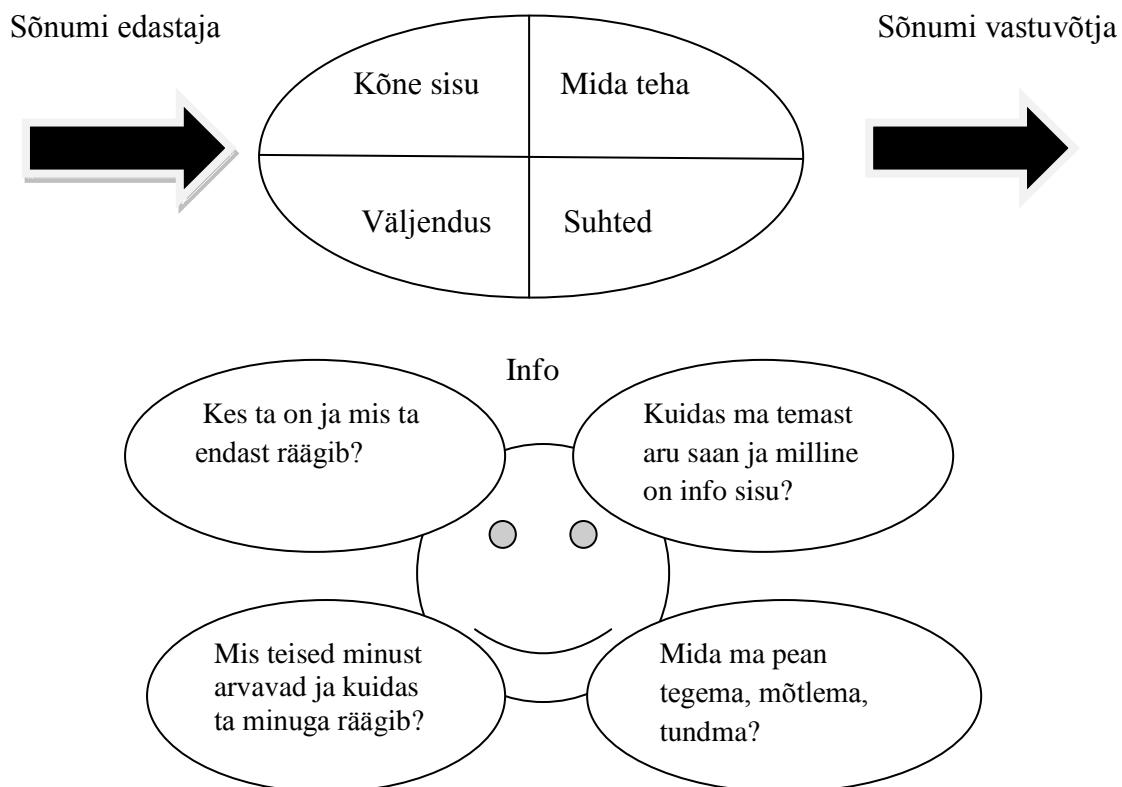
Soovitud eesmärkide saavutamiseks peaksid edastatavad sõnumid sisaldama kõiki eelnimetatud kommunikatsiooni funktsioone. Suuremad puudused senini on olnud, et

sõnumid täidavad enamasti üht funktsiooni. Inimest soovitakse liialt veenda või oma tahtmist peale suruda. (Mägi ja Vitsut, 2008:57-59)

1.1.1. Kommunikatsiooni liigid

Inimeste suhtumine edastatavatesse sõnumitesse sõltub eelkõige erinevatest kommunikatsiooni kanalitest. Eristada saab **privaatkommunikatsiooni** ja **avalikku kommunikatsiooni**. Massimeedia või avaliku kommunikatsiooni kanalid võivad olla silmast silma ja avalikud (miitingud, teater, kino) või eraviisilised (raadiokuulaja, veebilehe, raamatu või lendlehe lugeja). Tehnikad, mis on sobilikud ja tõhusad avalikult kasutamiseks või masside mõjutamiseks, ei pruugi sobida eraviisiliselt üksikisiku puhul kasutamiseks. Arvesse tuleb võtta ka selle grupi mõju, millesse inimene kuulub. Tähelepanu tuleb pöörata isikutele, kui mingi grupi liikmetele, kuna sõnumi mõjumine sõltub selle normidest, väärtustest, hoiakutest ja harjumustest. (Mägi ja Vitsut, 2008:57-59)

Lihtsustatult öeldes ei ole mõtet noorukite käitumist raadio kaudu mõjutada, kui nad seda kommunikatsiooni- ja infoallikat ei kasuta. Igale grupile on sobiv ise sorti info edastaja ja viis.

Joonis 1. Sõnumi edastamine

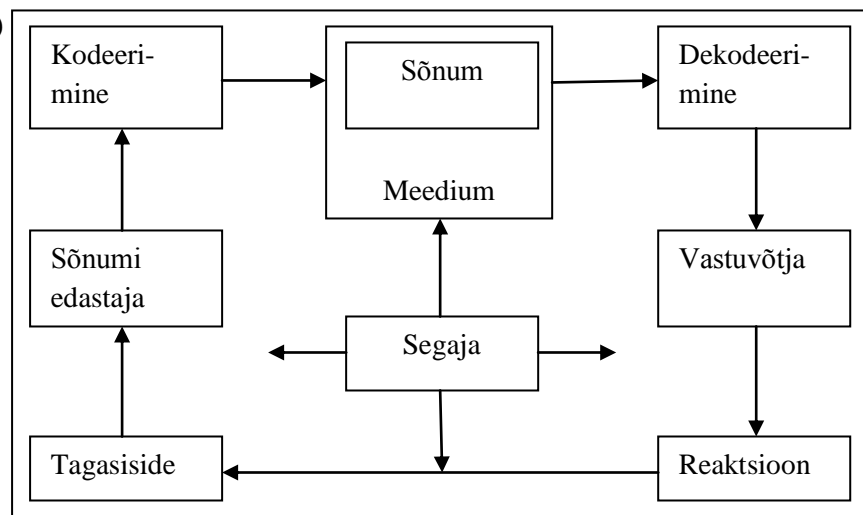
1.2. Kommunikatsioonivahendite kasutamine

Suurüritusel rahvaga suhtlemisel tuleb selgeks teha, kas soovitakse suhelda isikuga, isikute grupiga või kogu massiga. Üksikisikuga suheldes piisab sellest, kui liigutakse inimeste keskele ja kõneletakse inimesega privaatsest. Kui eesmärk on ühe isiku korrarikumiste lõpetamisele tähelepanu juhtimine. Rahvamassis olevale inimesele võib sellelaadseid nõudmisi esitada helivõimendi abil. Sellega saab teistele isikutele anda signaali, et kõiki on märgatud ning grupi sees ei saa korrarikumisi märkamatuks toime panna.

Kui rahvahulk ja lärm on suur, tuleks võimalusel kasutada võimsat helitehnikat. Helivõimendil on erinevaid kasutamise eesmärke, politsei jaoks on põhilised: usalduse tekitamine, politsei neutraalse positsiooni rõhutamine, sõnumi läbipaistvuse tagamine parandada politsei mõju avalikkusele, vastumeetmed valeinfo ja kuulujuttude vastu, olulise info edastamine, paanikaohu vältimine, kutse edastamine.

Helivõimendi väärkasutamine võib esile tuua vastupidise tulemuse, kui sõnumi edastaja ei ole endas kindel, siis oleks parem seda üldse mitte kasutada. Helivõimendi abil edastatakse sõnum suuremale hulgale isikutele, eeltingimusteks on avalik distants. Helivõimendiga edastatud sõnumi tasand keskendub rahvamassile. Helivõimendi väärkasutamise tagajärjed on valesti mõistmine, ohusuhtete tekkimine ning rahutus, mis võib lumepallina eskaleeruda.

Helivõimendi kasutaja on taktikalise kommunikatsiooni puhul üks tähtsamaid võtmeid, kuna isik peab kiiresti reageerima igale situatsioonile ja hoolikalt valima, mida öelda. Edastada ei tohi sellist infot, mis ei vasta tõele või mida ei suudeta täita. (Polizei Schleswig-Holstein Einsatztraining 2008/2009)

Joonis 2. Kommunikatsioonimudel

Kommunikatsioonil rahvamassiga tuleks eelsitada vahetut suhtlemist, ruupori kasutamist, informatsiooni levitamist paber kandjal ja neutraalsete läbirääkijate kasutamist. Inimestega vahetu suhtlemise eelised võrreldes meediaga on informatsioonist valesti aru saamise vältimine ja oluliste teadete kiire kohale jõudmine. Meedia kasuks räägib info jõudmine suurema hulga vastuvõtjateni, miinus poleks kohene tagasiside puudumine ja segajate olemasolu.

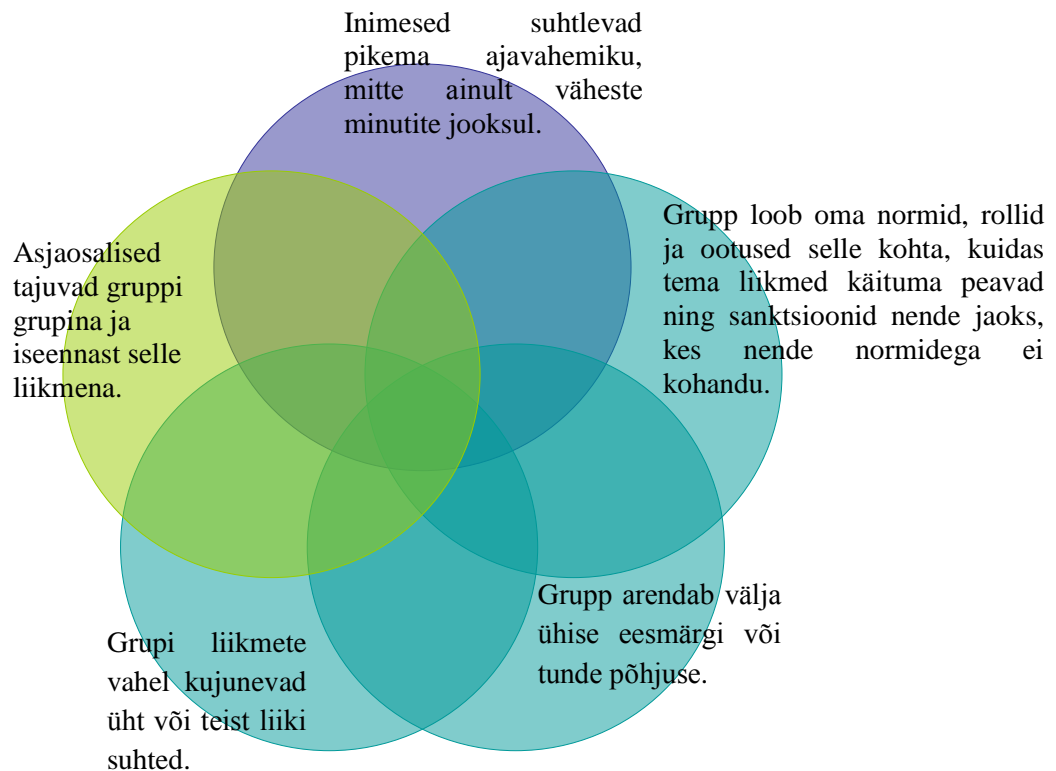
1.3. Grupiprotsessid

Aschi uurimused **konformsuse** (ehk toimimine kooskõlas teiste inimeste arvamuste ja tegudega) kohta ja Milgrami uurimus kuulekusest näitavad, kuidas inimesed võivad teistega koos olles toimida hoopis teisiti kui siis, mil nad omapead on. Uurimused inimeste käitumisest grupis on muutunud sotsiaalpsühholoogia tähtsaks valdkonnaks. Üheks põhjuseks on see, et arvukalt meie igapäevaelu mõjutavaid otsuseid teevad üht või teist liiki grupid või komisjonid.

Laane, Williams ja Harkins (1979) leidsid, et sotsiaalse tegevuse soodustamise asemel tähendas grupis olemine mõnikord, et inimesed panid ettevõtmistesse vähem jõupingutusi. Kui üliõpilastel paluti teha nii tugevat müra kui vähegi võimalik, olid nad koos tegutsedes palju vaiksemad kui üksinda – peaaegu täpselt vastupidi Tripletti tuvastatud sotsiaalsele soodustamisele. See efekt on tuntud kui **sotsiaalne looderdamine**: kui hulk inimesi sooritab koos mingit tegevust, paneb iga indiviid sellesse vähem jõupingutusi kui üksinda tegutsedes. (Hayes, 1993:43)

Märatsev rahvamass kasutab olukorda jääda märkamatuks ja teeb seda mida ta üksikuna ei sooritaks. Laane, Williams ja Harkins (1979) uurimuse alusel võib järeldada, et grupis tegutsemist mitte treeninud ametnikud võivad samuti kalduda sotsiaalsele looderdamisele ja teiseks rahvamass saades korralduse, midagi teha võib millegi tegemisest hoiduda on samuti „Laisk“ seda korraldust järgima. Grupi suunamiseks on rohkem vaja oskusi, kui politsei igapäevatoos nii sisse kui väljapoole mõjutamisel.

Gruppe uurides on psühholoogid leidnud mitmeid grupi määratlemise kriteeriume. Me nimetame grupi „grupiks“ mitte inimeste kogumiks, kui sellel on teatud omadused.

Joonis 3. Grupi määramise kriteeriumid

Ühe osa äravõtmisel saaks politsei grupidunde tekkimist ja vägivalda tekkimist vältida ning olukorra eskaleerumise külmutada.

Võrreldes grupe uurinud psühholoogide grupi määratlemise kriteeriumeid ja Eesti Riigikohtu seisukohta, saab järeldada, et käsitlused grupist on erinevad. Kui kihutaja on grupi liikuma pannud, siis ta enam ei vastuta. Vastutavad ainult need, kes kaasa teevad ja sellise lähenemise puhul on algatajate kinnipidamine grupist raskendatud.

Riigikohtu seisukoha järgi teo täideviija ja kaasaitaja isikute gruppi ei moodusta. Tegutsemine isikute grupis saab tähendada üksnes kaastäideviimist. Kuriteole kihutajad ja kaasaitajad grupi koosseisu ei kuulu. (Riigikogu Kriminaalkolleegium kohtulahend, 2007 3-1-1-116-06)

Wallach, Kogan ja Bem (1962) väitsid, et jagatud vastutus tekitab turvatunde ja nii tunnevad grupi liikmed suutlikkust vastu võtta riskantsemaid otsuseid, kuna ükski neist pole viimaste eest täielikult vastutav. Autorid nimetasid selle **pihustumise** (ehk hajumise) hüpoteesiks. (Hayes, 1993:56)

Wallach, Kogan ja Bem'i teooria järgi on massirahutustel oht politsei liigsele jõukasutamisele ning võidakse teha otsuseid, mis panevad politseiniku enda turvalisuse ohtu. Vägivaldne rahvamass võib käituda ettearvamatult, näiteks visata suuremate esemetega, mis võib põhjustada raskeid tervisekahjustusi.

1.3.1. Suhtlemine gruppidega

Grupi liikmed võib jagada algatajateks ja kaasaminejateks.

- **Algatajad** algatavad vestluse, edastades endale teada olevaid fakte, jagades informatsiooni või kogemusi ning avaldades oma arvamust.
- **Kaasaminejad** kuulavad ja reageerivad, tehes teemast kokkuvõtteid ning arendades teemat edasi. Nad annavad informatsioonile hinnangu, teevad ettepanekuid ja esitavad küsimusi. Grupiprotsessi edenedes on liikmed kord algatajad, kord kaasaminejad. Kui grupis on algatajaid liiga palju, on tulemuseks võitlushimuline ja talitsematu grupp. Kui ülekaalus on kaasaminejad, on tagajärjeks liiga viisaks, igav grupp. (McKay, Davis & Fanning, 1995:277)

Politsei seisukohast on parim variant, kui grupis on ülekaalus kaasaminejad. Juhul, kui kaasaminejate etteotsa satub algataja, on olukord jälle eskalatsiooni ohtlik. Vahel on lihtsam kontrollida üht algatajat, kui kogu gruppi. Politsei taktikalise kommunikatsiooni üheks eesmärgiks on suhtlemise teel välja selgitada, kes on grupis algataja ning isikult võtta anonüümsus, anda mõista, et teda on märgatud.

1.4. Konflikt

Konflikti võib määratleda ja sellesse suhtuda väga erinevalt. Sellest, kuidas me konflikti mõistame ja sellesse suhtume, oleneb suuresti see, kuidas me konfliktides käitume. Pinged ja

vastasseisud ning ootamatud ja keerulised olukorrad, kus pole teada, mida ja kuidas teha, panevad inimesi käituma vastavalt sellele, kes nad tegelikult on.

Üks varaseid määratlusi pärineb Coser'ilt (1965:8), kes käsitleb konflikti kui võitlust väärtuste pärast ning püüdlust erilise staatuse, võimu ja vahendite omamise poole, mille käigus oponentide eesmärgiks on oma rivaale alla suruda, kahjustada või elimineerida.

Cross, Names ja Beck (1979:5) näevad konflikti kui paratamatust, sest inimesed on erisugused. See tähendab, et arusaamade, väärtuste, temperamendi, suhtlusstiilide, käitumisviiside, hoiakute, keelekasutuse erinevused muudavad konflikti vältimatuks. (Lehtsaar, 2008:15-17)

Cross, Names ja Beck (1979) konflikti nägemuse põhjal saab järeldada, et eestlaste ja Eestis elavate venekeelsete inimeste vahelised konfliktid on erinevate arusaamade, väärtuste, temperamendi, suhtlusstiilide, käitumisviiside, hoiakute, keelekasutuse erinevusest vältimatud.

Konflikt võib tekkida erinevatel põhjustel. Konflikti üheks põhjuseks ja kaasnähteks võib olla võimuvõitlus. Inimajaloo suuremad sõjad on olnud sõjad ülemvõimu pärast. Võimu on defineeritud kui võimet saavutada soovitud eesmärgid (Salanick & Pfeffer, 1977). Winter (1973,5) käsitleb võimu kui ühe osapoole võimet teadlikult või alateadlikult esile kutsuda muutusi teise osapoole tunnetes ja käitumises. Seda, mille abil võimu omaja suunab teiste käitumist, nimetatakse võimuvahendiks (Wheless, Barraclough & Stewart, 1983). (Lehtsaar, 2008:67)

Meeleavaldustel ja spordiüritustel on konflikti olukorrad tõenäolisemad, mida rohkem on erisuguseid inimesi. Konflikti tausta uurimine näitab, et inimeste vahelised pingelised suhted on vältimatud. Politseipoolset reageerimist ja tähelepanu nõuavad kindlasti olukorrad, kus peaks kogunema erinevate vaadetega inimeste grupid. Näiteks võib tuua nädalavahetustel ööklubide juures olevad alkoholijoobes noorte seltskonnad, kelle vahel esineb tihti vägivaldseid konflikte.

1.4.1. Konflikti eskalatsioon

Konflikt on äärmiselt dünaamiline nähtus ja selle algust ja lõppu ei saa rangelt määratleda. Samuti on raske kirjeldada, mis täpselt toimub konflikti käigus. Samas tuleb aga ette, et

tühisest sõnavahetusest võivad puruneda lähisuhted ja alata massirahutused või isegi riikide vahelised sõjalised konfliktid. (Lehtsaar, 2008:135)

Konflikt ei teki tühja koha peale. Konflikti tekkimiseks on tavaliselt mingid tingimused, mida üldistatult on hakatud nimetama konfliktipotentsiaaliks. Konfliktid võivad alata väga erinevalt. Mõnedel juhtudel saab algust määrata täpselt mingi sündmusega, teisel juhul kestab pinge pikka aega ja lahvatab ootamatult. Määratava algusega konflikte on lihtsam ennetada ja nendesse sekkuda, kuna probleem on alguses selgepiiriline. (Lehtsaar, 2008:159)

Konflikti muutumist kontrollimatuks nii põhiküsimuse, osalejate arvu kui ka emotsionaalsete reaktsioonide poolest nimetatakse konflikti **eskalatsiooniks**. Eesti keeles võib konflikti tähistada sõnaga **vohamine**. Halvimatel juhtudel võib konflikt minna osapoolte vahel füüsiliseks, kui ei suudeta seda enam ohjata või suunata. Ilmselt oleme kõik kokku puutunud konfliktidega, mis on läinud arvatust kaugemale ja mille arengul otsa pole näha. (Lehtsaar, 2008:135)

Eskaleerunud konfliktidele on iseloomulik, et teisele osapooltele antakse hävitav moraalne hinnang, sageli sõnu valimata. Eskaleerunud konfliktis ei juhi osapooled enam konflikti, vaid konfliktil on kontroll osapoolte üle. Sellisele olukorrale on iseloomulikud tunnused. Üldiselt peetakse eskaleerimise tunnuseks viit suundumust konflikti arengus. (Lehtsaar, 2008:135-136)

Eskalatsiooni puhul on tähtis de-eskalatsioon ehk **vastutöötamine**. Politsei peab sekkuma olukorda õigeaegselt, kas siis vastutöötamine oma kohalolekuga või varajasem suhtlemine vohamise ennetamiseks.

1.4.2. Eskalatsiooni põhjused

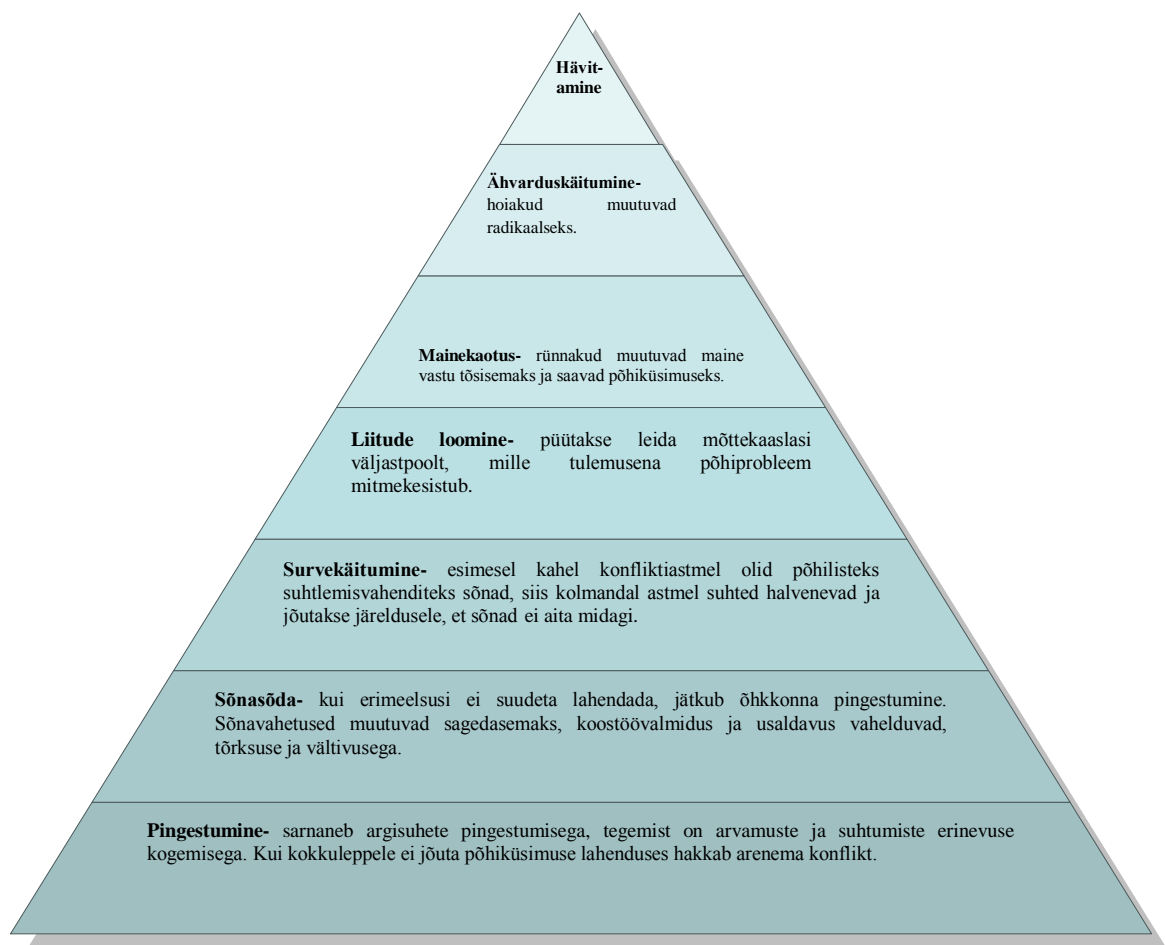
Konflikti uurijad on püüdnud leida põhjuseid, miks konflikt eskaleerub, mis on põhjused, mis sunnivad vastasseisu võtma ja väljuma kontrolli alt. Frost ja Wilmot (1978:123-133) räägivad eskalatsioonitaktikatest. Nende all nad mõtlevad võtteid, millega üks osapool osutab teisele survet, püüdes teise seisukohti arvestamata kehtestada oma taotlusi. Oma tahtmise tingimusteta läbisurumine on üks pingete tekkimise põhjusi. Lulofs ja Cahn (2000:274-293) peavad konflikti vohamise põhjuseks viha ja stressi. Glasl (2002:183-190) analüüsib eskalatsioonidünaamika baasmehhanisme, mille all ta käsitleb hingelisi, inimestevahelisi ja osapoolte vahel toimuvaid protsesse, mis viivad konflikti eskalatsioonini.

Eelviidatud autorid kirjeldavad ja analüüsivad konflikti eskalatsiooni põhjusi ja tingimusi erinevatest vaatenurkadest. Tegureid, mis viivad konflikti vohamiseni, käsitlevad nad ositi kattuvalt ning ositi erinevalt. Ühtedele on tähtis tunnete kontrollimatus, teine peab kõige olulisemaks konflikti käigus tekkiva sisemise ebakindluse väljaelamist teise osapoole peal (Lehtsaar, 2008:147-148).

1.4.3. Eskalatsiooniastmed

Konfliktidel on oma arenguloogika ja nad võivad eskaleeruda ning lõppeda osapoolte omavahelise füüsilise vägivallaga. Äärmuslike lõpptulemusteni ei jõuta kohe ja mitte iga konflikt ei lõppe vägivallaga. Konflikt vajab viimasesse astmesse ehk füüsilise vägivallani jõudmiseks aega ja võib peatuda või laheneda mõnel varasemal arenguetapil. Selgitamiseks kuidas konflikt eskaleerub, on mitmed uurijad püüdnud kirjeldada konflikti arengu astmeid.

Eskalatsiooni astmelised käsitlused lähtuvad eeldusest, et konflikt kulgeb läbi järjestikuse astmete ja need astmed on üksteisest eristatavad. Enamus astmete kirjeldusi on loodud üldistuste põhjal. Konsultandid ja uurijad on oma kogemuste ja kättesaadavate näidete pinnalt teinud üldistuse. Üldistused näitavad kätte konflikti arengusuuna, aga ei ole piisavaks vahendiks, kätte näitama konflikti täpset arengu prognoosi. Täpseks konflikti arengu prognoosiks on vaja võrrelda ja hinnata erinevaid mudeleid, mille abil on võimalik analüüsida ja juhtida konkreetset konflikti. Paljudel juhtudel võib tühiasjast välja kasvada suur vastasseis (Lehtsaar, 2008:157).

Joonis 4. Eskalatsiooni astmed

Eelnev astmete kirjeldust ei saa pidada tegelikkuse täpseks peegelduseks, pigem konfliktuurijate üldisteks arusaamadeks. Astmete kirjeldust võiks kasutada pigem suunanäitajana, kui konflikti täpseks arengu prognoosi koostamiseks. (Lehtsaar, 2008:157-189)

Eskalatsiooni astmete kirjeldus on vajalik, võimaliku vohamise äratundmiseks ja ennetamiseks. Politsei taktikalise kommunikatsiooni tõhusus sõltub õigeaegses konfliktieelses sekkumises.

1.5. Konfliktitsükkel

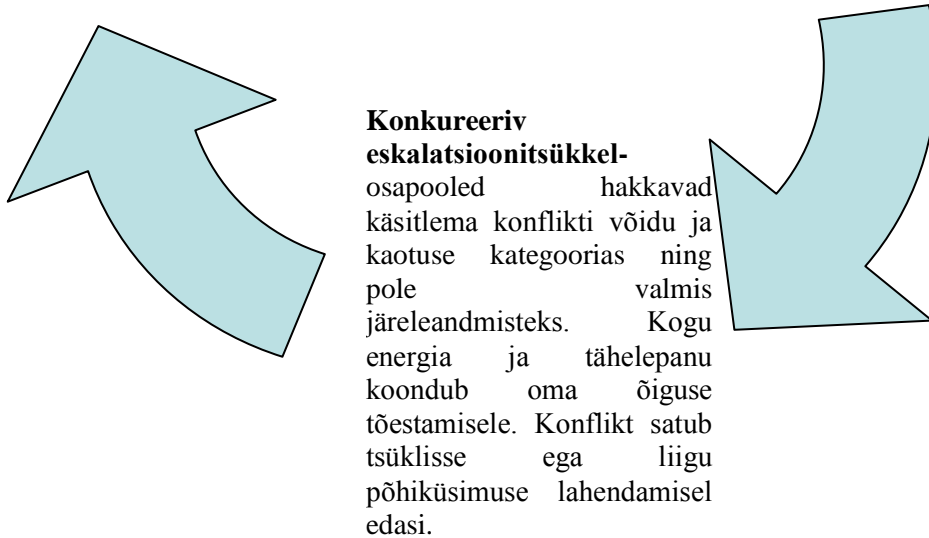
Konfliktil on omadus eskaleeruda ja vallandununa kaasama üha suuremat arvu inimesi ning muutuma ulatuslikumaks ja emotsionaalsemaks. Alati ei pruugi aga konflikt lõpuni eskaleeruda, vaid lahenduseni võidakse jõuda ka varem. Konflikti arengu üheks võimaluseks on, et jäädakse keerlema ühele tsükli arenguastmele ja ei suudeta sealt enam väljuda. Kui ühe osapoole tegutsemisviisiga ei ole konflikti võimalik lahendada ja jätkatakse sama moodi tegutsemist, siis on tegu **konfliktitsükliga**. Konfliktitsükli kohta võib kasutada erinevaid kujundeid, näiteks kinnijooksmine või vindumine. Konflikt on olemas, aga ei leita lahendust. Konfliktitsükklisse sattumist iseloomustavad kindlad tunnused, mis võivad esineda organisatsioonis kui ka isikutevahelistes suhetes. Osapooled on väsinud kuulamast heietusi, pidevatest ähvardustest on kõrini. Konfliktuurijate üldistuste põhjal on võimalik eristada kolme tsükli: vastandumise vältimise tsükkel, suhtlemise vältimise tsükkel ja konkureeriv eskalatsioonitsükkel (Cahn & Abigal, 2007:163-176).

Ühetaolise käitumise kaudu ei liiguta lahenduse poole, vaid tiireldakse ühel tasandil. Pikaleveninud, aastakümneid ja vahel üle põlvkondade kestvaid konflikte on hakatud nimetama **lahendamatuteks konfliktideks**.

Lahendamatute konfliktide puhul peab McDonald (2000) oluliseks seda, kas põhiküsimus on läbiräägitav või mitte. Tema hinnangul on paljud rahvuskonfliktid tingitud, et püütakse kaubelda väärtustega, mis on mittekaubeldavad. McDonald'i arvates on konfliktides kolm kategooriat, millega tuleb leppida. Need on keel, religioon ja rahvuskultuur. Emakeeles rääkides väheneb oluliselt rahvuskonfliktide tõenäosus. Konfliktid keele keelatusel pärast suurendavad järsult pingeid rahvusrühmade vahel. Kui osapooltel ei lasta praktiseerida oma religiooni ja rahuldada oma usulisi vajadusi, viib see religioossete konfliktideni, mis on ettearvamatud ja raskesti juhitavad. Juhitamatud konfliktid on kallid, raha hulk, mis kulub kindlustamisele ja taastamisele, on väga suur. Rahvuslikele konfliktidele on iseloomulik majanduslik hääbumine ja turisminduse hääbumine. (Lehtsaar, 2008:191-202)

Vastandumise vältimise tsüklitel- tekib inimeste puhul, kes soovivad konflikti vältida. Erinevates olukordades võidakse seda käitumisviisi nimetada ka häbelikkuseks, arguseks või tagasihoidlikkuseks. Äärmuslikel juhtudel tähendab see konfliktide vältimist kõigis võimalikes küsimustes.

Suhtlemise vältimise tsüklitel- üks osapool jätab oma haavumise või probleemitunnetuse välja ütlemata teise osapoole reaktsiooni hirmu ees. Suhtlemise vältimise tsüklitel käivitub konflikt algusfaasis. Näiteks võib tekkida töökaaslasega konflikt, mida püüame vältida, et meie kollektiivist ei jääks halb mulje ning lisatasuga seotud arenguvestlused läheks hästi.

Joonis 5. Konfliktitsüklite jagunemine

McDonaldi (2000) teooria põhjal võib lahendamatuks konfliktiks nimetada ka Venemaa ja Eesti vahelist erinevast ajalookäsitlusest tulenevat konflikti, mis on kestnud aastakümneid. McDonaldi hinnangul on kolm mittekaubeldavat kategooriat keel, religioon ja rahvuskultuur. Nende kategooriate alla võib liigitada 2004. aastal Lihulas monumendi teisaldamisel tekkinud politsei ja rahva vahelise konflikti ja 2007. aastal aprillis Tallinnas Tõnismäelt alguse saanud massilised rahutused. Religioossed konfliktid on ettearvamatud ja raskesti juhitavad, mida eelpool nimetatud sündmused ka tõestasid.

2. KONFLIKTID SPORDIÜRITUSTEL

Eksisteerib erinevaid vägivalda vorme. Vägivaldada saab liigitada näiteks iseloomu järgi - füüsiline, vaimne ja seksuaalne vägivald. Antud vormid jagunevad paljudeks erinevateks alaliikideks, sõltudes kohast ja isikutest, kus või kelle peal vägivalda teostatakse, nagu näiteks seksuaalne ahistamine, rassi- ja koolivägivald jne. Sealhulgas võib välja tuua ka spordivägivalda.

Alljärgnevalt pööratakse tähelepanu jalgpalliarengule sellega kaasnevale publiku vägivaldale ning meedia mõjule. Samuti politsei kohaloleku mõjust pealtvaatajatele spordiüritustel ja massipsühholoogiale.

2.1. Meedia huvi mõjust

Massimeedia huvi seoses pealtvaatajate agressiivse käitumisega väljendub sotsiaalteadusliku kirjanduse artiklite ja analüüsidega publiku käitumisest. Meediat ei saa süüdistada publiku vägivaldses käitumises (Pilz, 1994). Meedia ei ole vägivalda põhjustajaks meie ühiskonnas, kuigi kajastab meeeldi eskalatsiooniprotsesse (Pilz, 1994: 76).

Juba 60-ndatel aastatel Inglismaal oli jalgpalli mängudel reportereid, kes hoolitsesid selle eest, et avalikkus oleks kursis kohesest vallanduvast vägivaldast. Paljud ajalehed trükkisid tavaliste tabelite kõrvale ka vägivaldatabeli, kus anti punkte vägivaldsusele, teatud fännide gruppidele (Bausenwein, 1995: 316).

Publiku ja meedia vaheline eksisteerimine põhineb liiga tihti vägivaldale, fännid saavad informatsiooni, mängudest, klubidest ja loomulikult oma tegemiste kohta, mis peegeldab kuvandit neist (Kübert & Neumann, 1994: 48).

Televiisor muudab radikaalselt vahetut fännikultuuri ja tõestada seda, et ülekanded jalgpallist toovad rohkem huvilisi ei ole kuidagi võimalik. Televiisorist ei näe kunagi mängu nii, nagu inimesed staadionil seda tunnetavad (Cricher, 1979: 158f).

Teleülekanded professionaalsest spordist jäävad järjest rohkem teisejärguliseks, otsitakse võimalusi enneolematute sündmuste kajastamiseks (Schwier & Schauerte, 2008: 112).

Sageli luuakse vägivaldast publiku hulgas, televaatajatele tegelikkuses mitte vastav olukord.

Massimeedia poolne kajastus mängu situatsioonidesse muudab tavalised pealtvaatajad agressiivsemalt käituvaks. Meedia rõhutab mängu tähtsust ning selle kaotamisest tulenevat katastroofi, vastas fänne ja võistkonda tajutakse tõelise vaenlasena (Pilz, 1979: 178).

Näide meedia ja jalgpallifänni vahelisest kasusaamisest: Pildid põlevast tormiküünlast fännisektoris, mida näitavad paljud telekanalid ja millest õhinaga räägivad raadioreporterid. Selle tagajärjel elavnevad ka teised fännid, kes tahavad samuti olla avalikkusele tähelepanu keskpunktis. Olenemata sellest, et Saksamaal on tormiküünalde kasutamine staadionitel keelatud, ei pööra meedia sellele tähelepanu, vaid tituleerib politsei poolt ära toodud pürotehnika kasutaja ohtlikuks kurjategijaks, kes spordi tegemise ära rikub (BAFF, 2004: 176).

Massimeedia loob avalikkuse ees kuvandi ohtlikust fännist, kuid kriitika tema teo keelatuse ja politsei sekkumise kohta puudub. Vägivaldset käitumist kommenteeritakse ainult fännide poole pealt. Kõige selle tulemusena muutub ka avalikkusele mängukäik teisejärguliseks ning paljud soovivad kohtumiselt tähelepanu endale tõmmata (Stauff, 2007: 299).

Suuremal osal meediakajastustel pole tegelikust fännikultuurist vähimatki ettekujutust, samuti puuduvad nendega otsesed sidemed (Heith & Pauler, 2007: 153).

Meedia ja selle kaudu sündmuste kajastamine on pealtvaatajate vägivalda tekkimise põhjusena kindlasti üks määravamaid. Spordiklubid kasutavad meeleldi meedia leviulatust ja propagandavõimalusi. Meediat ei saa vaadelda, kui ainult vägivaldale õhutamise vahendit. Samahästi, kui läbi raadio ja televisiooni saab õhutada vastasseise erinevate mängijate või võistkondade vahel, on võimalik meedia abil levitada ka ausa mängu põhimõtteid ning teostada üldist preventiivset propagandat jalgpalliga kaasneva vägivalda ärahoidmiseks.

Politsei saab meediat kasutada ka ennetuslike eesmärkide saavutamiseks. Luua näiteks positiivne kuvand vastasmeeskonnast ja nende fännidest. Ennetavalt rääkida, et kaasatud on suured politseijõud ja korrariikumisi on karistamatult võimatu toime panna. Eestis on eriti tähtis keskenduda ka kohalikele muukeelsetele meediakanalitele, kuna osa inimesi võib jääda infosulgu.

2.2. Vägivalla ennetamine

Politsei põhiülesanded on spordiüritustel, ohtude ennetamine ja avaliku korra tagamine. Politseil on vaja tegutseda kahel ajapunktil, enne mängu ja samal päeval, et ohtusid suurematel jalgpallisündmustel tõrjuda. Eelnevalt analüüsitakse saadud informatsiooni, millist käitumist ja taktikat kasutada. Mängu kohta koostatakse ohuhinnang, mis sisaldab analüüsitud oletusi, milleks tuleb valmis olla (Lingemann, 1985: 34).

Analüüside tulemusel paigaldab politsei kaamerad erinevatesse kohtadesse. Kaamerad paigaldatakse probleemsete fännide tuleku ja mineku marsruutidele ning staadionile erilistele ohukohtadele. Avalikes kohtades, kus liigub palju rahvast, filmitakse ja analüüsitakse saadud infot prognooside koostamiseks. Filmitakse mitte ainult ennetamise eesmärgil, vaid ka hilisemaks tõendamise materjaliks (Krahm, 2008: 94).

2.3. Massipsühholoogia

Tüüpilistele jalgpallihuligaanidele on omane, et vägivalda kasutab alati suurem grupp, mitte üksikisik, et üldse vägivaldset käitumist grupis seletada, tuleb seda uurida (Löffelholz, 1993: 69).

Traditsioonilise massipsühholoogia Le Bon-i (1895) sõnade kohaselt erineb indiviidi ja massi poolest. Üksikisik kaotab massis oma taktitunde ja käitub primitiivselt ja barbaarselt. Selles olukorras nakatatakse kergeusklikke psühholoogiliselt ja arvamused liidrid suudavad neid kergesti juhtida (Thomas, 1992: 256f).

Massis võib isikut valitseda meelteseisund, mille tulemusel kontroll enda käitumise üle nõrgeneb. Sellises meelteseisundis valitseb agressioon tunnete üle ning vägivald ja vandaalitsemine on tõenäoline (Stroebe, 1995: 15f).

Võrreldes seda teooriat jalgpalliga ja pealtvaatajatega, võib järeldada, et publiku kaasaelamine ning sellega emotsionaalne kaasaminek soodustab vägivaldset käitumist. Viha ja ärevus, mis on tingitud mängukäigust ning anonüümsus, võib viia massirahutusteni (Nobel, 1986: 20).

Eliase (1976) tsivilisatsiooniteooria analüüsib inimeste käitumist ja muutumist Lääne-Euroopas seoses ühiskonna tsiviliseerumisega. Inimeste ja nende käitumist mõjutavad pidevad muutused. Eliase (1986) arvates sunnitakse inimest liiga palju oma tundeid ja

emotsioone kontrollima. Ühiskond on loonud ranged käitumisnormid ja inimesed peavad looduse poolt kaasa antud emotsioone kontrollima (Elias. 1986: 126f). Varasemalt oli Euroopas konfliktide lahendamine vägivallaga lubatud, siis nüüd on see keelatud (Theunert, 1987: 55).

Eliase (1987) sõnul on inimene sotsiaalne olend, kes saab vabaneda peresidemetest, töökohast ja isegi rahvusest, aga ikkagi otsib seltskonda. Seda fakti kannavad teadlased Dunning, Murphy ja Williams (1984, 1988) üle Inglismaale, kus pealtvaatajate vägivallale on oma tsivilisatsiooni arengu seletus. Teadlased rõhutavad, et erilist rolli omab selles töölisklass ja nende sõjajärgne olukord. Ühiskonna poolt kehtestatud käitumise ja moraalnormidest otsivad pääsu eriti noored, kes põnevust, seiklust ja ohtu otsides, käituvad vähe valvatud kohtades vägivaldselt (Pilz & Silverstein, 1990: 11).

Dunning`i, Murphy ja Williams`i (1988) sõnul on just jalgpallimängu külastamine ideaalne noortele sotsiaalsetest normidest pääsemiseks. Fännisektorites pääsevad nad vanemate ning õpetajate poolt kehtestatud reeglitest ja kogevad erutusseisundit. Vägivald on sellises olukorras pääs igapäevaelust ja vajadus seikluste järgi saab õnnetundena rahuldatud. Nendest ühiskondlikest arengutest ja reaktsioonist vägivallale sai alguse protsess, millest tekkis nn huligaansus. Heytmeyer ja Peter (1992) liigitavad oma teoorias inimesed erinevatesse ühiskonna kihtidesse ja nende sõnul osaleb töölisklassist vägivallas 80-90 % inimestest (Meier, 2001: 29f).

2.4. Vägivald ja etnilised hoiakud

Rassismi peetakse spordis vägivalla tekkimisel väga määravaks. Arusaam kollektiivsest identiteedist on põhjus, mis viib spordiüritustel tihti vägivalla kasutamiseni. Klappi (1972) sõnul tunnevad mõned sotsiaalse grupi liikmed, et nad esindavad teatud rühma ja võtavad üle grupi käitumismaneerid. Kui inimesed jagavad ühte kultuuri, siis on "meie" tunne tugevamini arenenud. Grupist väljapoole kuuluvaid nimetatakse "vaenlasteks". Spicer (1971) väidab, et enda seadmine vastasmeeskonna poolehoidjaks on vajalik oma identiteedi kinnitamiseks. Seetõttu proovivad mängude korraldajad leida just vastuolusid erinevate võistlejate ja võistkondade vahel. Sellises lähenemises mängivad rass ja etnilised grupid väga olulist osa.

Ameerika kõrval on ka Euroopas rassism küllaltki tihedalt vägivallaga seotud. Probleemaatilisemad klubid on Lazio, AC Milan Itaalias, Paris Saint-Germain Prantsusmaal ja

Hispaanias Real Madrid ning Espagnole. Itaalias mängiv juudist jalgpallur Ronnie Rosenthal ei saanud üht mängu mängida, sest neonatsidest poolehoidjad hakkasid tribüünidel märatsema ja karjuma “neegrid ja juudid platsilt minema”. Saksamaad loetakse üheks ebameeldivamaks ja ohtlikumaks maaks, kus fännid on neonatslikult meelestatud. Rahvusvahelises kontekstis on meedia, eelkõige just Inglise ajalehed, mänginud suurt osa rassismi õhutamises ja levikus. Etnilised konfliktid on seotud ka majanduslike ja poliitiliste dimensioonidega. (National Reports, 2003).

Saksamaa Jalgpalliassotsiatsioon on võtnud tarvitusele erinevaid abinõusid jalgpallis esineva rassismi likvideerimiseks. Aastal 2001 korraldati näiteks liikuv näitus “Kriminaalsed stseenid staadionidel”, mis oli finantseeritud Euroopa Liidu rahadega. Antud projekt oli linnast linna liikuv ja sellega tagati paljude fänniklubide ja kohalike omavalitsuste vaheline koostöö. Järjest enam klubisid Saksamaal on oma klubi põhikirjades sätestanud rassismivastased reeglid ja nende vastu eksijaid karistatakse.

Rassismivastaseid näiteid ei pea kaugelt otsima, neid on ka Eestis. 2012 aasta märtsis toimunud FC Levadia ja Nõmme JK Kalju vahelisel mängul mõnitati Yankuba Ceesay Nõmme Kalju mängijat Levadia fännide poolt, kuna tegemist on mustanahalise mängijaga.

2.5. Politsei mõju spordiüritustel

Politseipoolne reageerimine fännidevahelisele vägivallale on erinevate seaduste ja õigusaktidega reguleeritud ning põhjendatud, milles keegi ei kahtle. Kuid tihti on vaidluskohaks, kas fännide kinnihoidmine staadionil on piisavalt põhjendatud.

Pilz (1989) ja Gehrman (1996) sõnul võivad vägivalda esile kutsuda politseilised tegevused. See esilekutsutud vägivald pöörduv sageli politsei enda vastu.

Buford (1987) on vaatluste põhjal Inglismaal täheldanud, et rahutuste situatsioonis ründavad fännid koos teiste pealtvaataja gruppidega politseid. Põhjuseks on liiga karmid politseilised tegevused kus kasutatakse, pisargaasi, kumminuiasi ja relvi (Buford, 1987: 297f).

Gehrman (1998) kirjeldab sarnaseid juhtumeid Saksamaal, kus kasutatakse põhjendamatuult palju füüsilist jõudu ja seda mitte kõigi politseiametnike poolt vaid üksikute (Gehrman, 1998: 152f).

Peale traagilisi sündmusi Brüsselis Heysel'i staadionil 1985. aastal, kus peetud jalgpallikohtumisel hukkusid paljud pealtvaatajad, nõudis avalikkus politseilt karmimaid tegutsemise võtteid. Selle tulemusena kontrolliti fännibusse, saadeti ja jälgiti fänne, paigaldati videovalve, veekahurid olid pidevas valmisolekus ning sagesid kumminuiade ja pipragaasi kasutamise juhtumid. Karmimatesse võttesse suhtusid kriitiliselt fännide klubid, kui ka teadlased, kes nende käitumist uurisid (Weigelt, 2004: 59).

Pilz (1989) kritiseeris, et staadionite piirkonnas karmimate kontrollide tulemusel, lükkub vägivald edasi ja seda kasutatakse vähem kontrolli all olevates kohtades. Sellise tugevdatud kontrolli tagajärjel muutuvad ka korralikud vähem organiseeritud fännid vägivaldseks ja suureneb eskalatsiooni oht (Pilz, 1989: 158). Näiteks, kui hoida tervet fännisektorit peale mängu kinni, võivad rahulikud fännid vägivaldsetega solidaarsusest ühineda. Pilz'i (1989) sõnul on tegu sotsiaalse ruumiga, mis soodustab vägivaldset käitumist (Pilz, 1989: 162ff).

Garland ja Rowe (2000) arvavad vastupidi, et politseitaktika on vägivalla vastu edukas. Politseilised taktikad on edukad ainult organiseeritud vägivalla vastu, kus kehtivad omad teatud reeglid. Reeglite puudumisel on fännide käitumist raske ette ennustada ja politseil on seda raskem ka ohjata. Frostdick'i ja Marsh'i (2005) arvates võiks politsei rohkem jääda tagaplaanile ning tegeleda ennetuse ja ettenägelikkusega nagu Hollandis, kus politsei on kohal ja kannab tavalist vormi. Selle tulemusena ei saa inimeste ja politsei vahelist pingelist õhkkonda tekkida (Frostdick & Marsh, 2005: 177ff).

Inglismaal kasutatakse vägivalla ennetamiseks "spottereid", kes on klubi poolt palgatud inimesed võistkonna toetajate jälgimiseks. Spotter on politseinik, kes töötab koostöös klubi toetajatega. Spotter teab, kes klubi toetajatest käitub vägivaldselt (Conference Eurofoot, 2002). Samal ajal, kui kasutusele võeti "spottereid", hakati rakendama ka "stewardeid", kelle kohustuseks on kontroll staadionil. Erinevus *stewardi* ja politseiniku vahel seisneb selles, et politseinik saab eemaldada staadionilt ainult selle, kes seadust rikub, kuid steward saab kõrvaldada ka inimese, kes ei pea kinni staadioni või klubi reglemendist (Footballnetwork... 03.14.2012.).

Peamine probleem politsei ja stewardite jaoks on see, kuidas eristada tõelist jalgpallifänni tavalisest toetajast, enne kui asi muutub tõeliselt vägivaldseks. Vägivalla ennetamiseks kasutatakse veel järelvalvajate poolt käsikaameraid. Antud meetod sunnib inimesi ennast talitsema ja kontrolli all hoidma. Käsikaameraid kasutatakse ka sissepääsude juures sisenejate kontrollimiseks, mis on tõhusaks abivahendiks.

Saksamaal põhjustab politsei kohalolek oma varustuses, mitte ainult huligaanides teatud vägivaldse hoiaku, vaid ka teistes pealtvaatajates, mis vajab plahvatamiseks ainult veel sütitikut (Pilz, 1989: 163).

Weigelti (2004) arvates muudab politsei oma kohalolekuga vägivalda, kuid ei hoia seda ära, pigem on selle põhjustajaks (Weigelt, 2004: 62).

90-ndate keskel tänu politsei enda seest tulevatele kriitikale, muudetakse politseitaktikat. Tugevdatakse videovalvet ja ennetavaid meetodeid, et juba varakult vägivalda tõkestada. Politseipoolne jõuline kohalolek ja kaitsevarustuses kiire sekkumine on ikka veel esmajärguline Saksamaa jalgpallistaadionitel.

Weigelti (2004) arvates võib ka tänapäeval väita, et politsei ei aita kaasa deeskalatsioonile, vaid on vägivalda puhkemisele lisa riskifaktor (Weigelt, 2004: 62).

Eestis on proovitud aegade jooksul erinevaid meetodeid vägivalda ennetamiseks suurüritustel. Praegusel hetkel on erinevate riikide vägivalda ennetusmeetmeid Eesti jaoks kohandatud ning ühe kindla riigi taktikat ei ole üle võtud.

3. EESTI POLITSEILE SOBIV TAKTIKALISE KOMMUNIKATSIOONI MUDEL

Mudel põhineb teoreetilistel käsitlustel ja Eesti praktika võrdlemisel ning väljapakutav juhend on sobivam viis käitumiseks situatsioonides, mis nõuavad politsei sekkumist. Antud mudel keskendub kitsamatele probleemidele.

Simon ja Burstein (1985:53) nimetavad mudeleid *miniteooriateks*. Teooriad kui mudelid on tegelikkuse lihtsustatud versioonid, kuid mudelid teevad oma sisu konkreetsemaks diagrammi kujul. Mudel kirjeldab mõistete vahelisi seoseid, kuid on tihedamalt seotud reaalse maailmaga kui teooria. (Mudelid...03.05.2012.)

3.1. Spordiüritused Eestis

Võrreldes Eestit teiste naaberriikidega, esineb huvitav omapära. Nimelt on erinevate spordivägivallaga seotud intsidentide arv Eestis suurem kui teistes naaberriikides. Kui 2002. aastal registreeriti Eestis kokku 4 erinevat korrariikkumist, siis 2003. aastal oli mainitud number juba 36 (tegemist on PPA poolt registreeritud intsidentidega jalgpallivõistlustel). Lätis näiteks registreeriti seevastu 2002. aasta hooajal 15 pealtvaatajate korrariikkumist. Sellist drastilist tõusu Eestis kahe aasta jooksul saab seletada sportmängude populaarsemaks muutumisega. Eesti populaarseim spordiala on jalgpall, esiviisikusse mahub ka korv- ja võrkpall. Enim korrariikkumisi Eestis pannakse toime jalgpallivõistluste ajal, kuid järjest enam sagenevad korrariikkumised ka jäähokis. Lätis, kus jäähoki on väga populaarne, esineb pealtvaatajate korrariikkumisi hokis rohkem kui jalgpallivõistlustel. Eestis spordiüritustel toimepandud korrariikkumiste eest määratud trahvid lähtuvad peamiselt kahest seadusest. Nendeks on 2002. aastal jõustunud karistusseadustiku §63 ja alkoholiseaduse §70.

“Väljasõidu kohustuse ja sissesõidu keelu seaduse” abil saab takistada mittesoovitavate isikute saabumist Eestisse. Antud seaduse mõjuulatust on kasutatud näiteks 27. märtsil 2002. aastal toimus A Le Coq Arenal Eesti ja Venemaa vaheline sõpruskohtumine jalgpallis, kus avaliku korra rikkumise ning alkoholi tarvitamise eest vahistati 26 korrariikkujat, sealhulgas 22 Venemaa kodanikku.

3.2. Eesti juhtumite teoreetiline analüüs

Eesmärk on uurida aset leidnud suuremaid juhtumeid ja leida, millise teooria järgi tegutsedes oleks olukord tõenäoliselt seletatav ja milliseid tegutsemisjuhiseid see teooria annab. Selle eesmärgi täitmiseks valis lõputöö autor välja kolm sündmust Eesti lähiminevikust, mille tagajärgi oleks saanud ennetada või leevendada taktikalise kommunikatsiooni abil. Allpool analüüsitud juhtumid valis töö autor välja, kuna need puudutavad politsei taktikalise kommunikatsiooni valdkonda ning selliseid sündmusi pole Eestis rohkem toimunud. Sillamäe Kalevi ja FC Flora vaheline kohtumine 2009 aastal oli eriline, kuna fännide kokkupõrked toimusid erinevate Eesti jalgpalliklubi poolehoidjate vahel, mis on siin riigis samuti ainulaadne sündmus ja tõsiseks ohu märgiks.

3.2.1. Esimene juhtum

2004. aastal toimus Lihulas, Tiit Madissoni eestvedamisel paigaldatud, skandaalse mälestussamba teisaldamine, mis oli varem Pärnus seisnud ja maha võetud. Teisaldamist oli kogunenud vaatama ligikaudu 400 inimest, kes pimeduse saabudes hakkasid korrakaitsjaid kividega loopima. Kannatada said 11 politseisõidukit ja kraanajuht. Rahva rahutused lõppesid, kui veok mälestusmärgiga ja kraana lahkusid kalmistu territooriumilt. Politsei vahistas vaid ühe isiku.

Juhtumit on seletatav McDonaldi (2000) teooriaga, mis on tingitud keelest, religioonist ja rahvuskultuurist. Crossi, Namesi ja Becki (1979) teooria põhjal, mis väidab, et konflikt oli vältimatu tänu erinevate arusaamade ja väärtuste tõttu. Wallachi, Kogani ja Bemi (1962) väidete põhjal. Kuna kalmistul oli suur hulk rahvast, siis tagas see kividega loopinud isikutele anonüümsuse ning erilist rolli mängis veel pimeduse saabumine.

Pilzi (1989) ja Gehrmanni (1996) teooria ei õigusta end selle juhtumi puhul, mis väidab, et vägivalda võivad esile kutsuda politseilised tegevused. Pimeduse saabudes ei loobitud kividega mitte ainult korrakaitsjaid, kes kasutasid vägivaldse rahvamassi vastu pisargaasi, vaid lisaks ka päästeametnikke ning kõrvalisi isikuid. Ühesõnaga kõiki, kes soovisid mälestusmärki teisaldada ja sellele kaasa aitasid.

3.2.2. Teine juhtum

2007. aastal toimusid 26.-29. aprillini Tallinnas ja mujal Eestis massilised rahutused. Rahutuste ajendiks oli 26-ndal aprillil Tallinnas, Tõnismäel pronksõduri monumendi juures tehtud ettevalmistused säilmete arheoloogiliste väljakaevamiste ja identifitseerimise alustamiseks. Rahutuste käigus peeti kinni ligi tuhat inimest, vigastatuid oli nii politsei kui ka mässajate poolel, paraku oli ka üks hukkunu.

Wallach, Kogan ja Bem`i (1962) väidete põhjal tekitab jagatud vastutus turvatunde ja nii tunnevad grupi liikmed suutlikkust vastu võtta riskantsemaid otsuseid. Politsei ründamine toimus suurtes gruppides, mis võttis igasuguse vastutustunde. Puudus nähtav kontroll sündmuse üle ja rikkujatele tajutav vahelejäätmine. Sündmuste kulgu mõjutas kellaaeg, kuna inimestel oli tööpäev lõppenud ja saabus pimedus ning nähtav valve puudus.

Cross, Names ja Becki (1979) teooria põhjal võib väita, et konflikt oli vältimatu tänu erinevate, arusaamade, väärtuste ja keelekasutuse tõttu. 2007. aasta aprillis toimunud sarnaseid sündmusi võivad toimuda kõigi rahvaste, uskude ja kultuuride vahel, kui südikaks on allasurutuse tunne.

McDonaldi (2000) teooria põhjal on kolm kategooriat, millega tuleb leppida ja mis on mittekaubeldavad. Rahvuskonfliktid on tingitud keelest, religioonist ning rahvuskultuurist. Aprillis 2007 taheti võtta vene keelt kõnelevatelt isikutelt mälestusmonument, mis oli neile religioossetel põhjustel tähtis. Vandaalitseemisest olid tingitud suured kahjud ning tänu Venemaapoolsele transiidi vähendamisele kannatas majandus ja kahanes idapoolsete turistide hulk.

Peamiseks vägivalda puhkemise põhjuseks peetakse alkoholi ja eriti just alkoholitarbimist nooremate inimeste seas. Aprillis 2007. aasta rahutustel oli suurem osa vandaalitsejatest alkoholi mõju all, mis seletab ka suurenenud vägivaldset meelestatust.

Suuremaid puudusi politsei kommunikatsiooni poolt oli ühepoolse sõnumi edastamine. Inimestele püüti oma tahtmist liialt peale suruda. Kommunikatsiooniteooria seisukohalt peab vastuvõtja infost aru saama, õppima, otsustama ja valima, mida omaks võtta.

Kommunikatsioonimeetmetest kasutati kogunenud rahvaga suhtlemiseks ruuporit, mille helivõimsus oli selles mastaabis sündmuse jaoks liiga nõrk ja info ei jõudnud kõikideni. Kasutama oleks pidanud võimsamat helitehnikat, mille heli oleks kostnud kõikide inimesteni.

3.2.3. Kolmas juhtum

Sillamäe Kalevi ja FC Flora vahelise kohtumine 2009. aastal Sillamäel, kus mõlema meeskonna fännide omavaheline sõnelus lõppes kähmlusega. Suure töö tegi ära alkoholikogus, mida oli pruugitud enne mängu ohtralt. FC Flora fännid saabusid mängule veidi enne mängu algust ning tribüünidel viibinud inimesed nägid, et alkoholiga tagasi ei hoitud. Samuti leidis Sillamäe jalgpalliklubi poolehoidjaid, kes olid alkoholi manustanud. Esimene konflikt toimus tribüünidel, kus Flora poolehoidjad solvasid nende tribüünile paigutatud kahte turvameest, kes ei osanud riigikeeles suhelda. Mõlemalt poolt näidati keskmist sõrme ja sõimati juba tribüünidel olles. Staadioni lagastamine jätkus ka poolajal, kui loobiti pudeleid staadionile ja urineeriti vastu betoonseina.

Selle konflikti peamiseks vägivalda puhkemise põhjuseks võib pidada alkoholi ja eriti just alkoholitarbimist nooremate jalgpallipoolehoidjate seas. Samuti Wallach, Kogan ja Bemi (1962) väidete põhjal tekitab jagatud vastutus turvatunde ja nii tunnevad grupi liikmed suutlikkust vastu võtta riskantsemaid otsuseid. FC Flora ja Sillamäe Kalevi fännid kasutavad erinevaid suhtluskeeli ning seda saab seostada, McDonaldi (2000) ja Cross, Names ja Becki (1979) teooria põhjal rahvuskonfliktist ning keelekasutusest tuleneva vältimatu konflikt

3.3. Juhtumite võrdlus

Kõigi kolme juhtumi puhul võib täheldada, et vägivallateod pandi toime suuremates isikute gruppides, mis Wallachi, Kogani ja Bemi (1962) sõnul tähendab jagatud vastutust. Ükski eelpool mainitud konfliktidest ei puhkenud kohe, vaid läbisid kõik eskalatsiooni astmed.

Stroebe (1995) sõnul võib massis isikut valitseda meelteseisund, mille tulemusel kontroll enda käitumise üle nõrgeneb. Sellises meelteseisundis valitseb agressioon tunnete üle ning vägivald ja vandaalitsemine on tõenäoline.

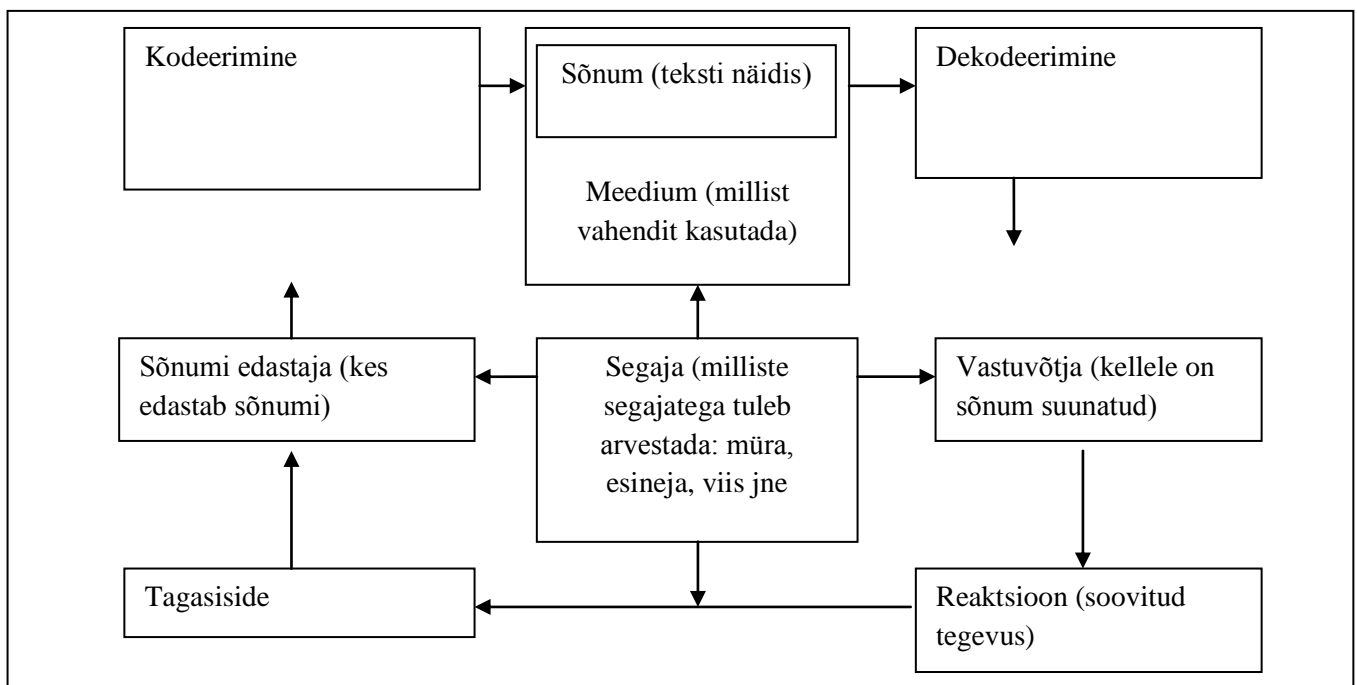
Lihula sündmused erinesid teisest kahest, kuna politsei lahkumisel ja probleemse mälestusmärgi kalmistult ära viimisel, rahunes ka rahvamass. Samuti ei olnud sündmustesse kaasatud sellist rahvamassi nagu nn pronksööl ja mälestusmärgi teisaldamine oli religioosselt tähtis väiksele isikute grupile.

Lihula mälestusmärgi ja pronkssõduri teisaldamist ühendavad McDonaldi (2000) mittekaubeldavate kategooriate teooria ning selgete arvamusiidrite olemasolu. Üksikisik kaotab massis oma taktitunde ja käitub primitiivselt ja barbaarselt. Selles olukorras nakatatakse kergeusklikke psühholoogiliselt ja arvamusiidrid suudavad neid kergesti juhtida (Thomas, 1992: 256f).

3.4. Järeldused ja ettepanekud

Lõputöös püstitatud eesmärgist toob töö autor alljärgnevalt välja soovituslikud punktid, mis tulid välja teoreetilisest osast. Kirjeldatud punktide teoreetiline mudel aitab eelkõige konflikte ennetada.

Tabel 1. Taktikalise kommunikatsiooni mudel

Sündmus	Eskaleerumise risk	Sõnum	meedium	edastaja	Oodatud tegevus	Segavad faktorid
---------	--------------------	-------	---------	----------	-----------------	------------------

Poliitilised meeleaval dused	Meeleaval dajad kasutavad vägivalda, meeleaval dajad satuvad konflikti teise osapoollega.	Politsei suuniste täitmise palve, politsei suuniste täitmise kohustus, politsei suuniste täitmise sund.	Vahetu suhtlemine üksikisikuga, grupiga ja rahvamassiga. Ruupori ja vajadusel helivõimendi kasutamine. Meedia: ajakirjandus, televisioon, internet.	Politsei, erapooletu läbirääkija , meeleaval duse korraldaja.	Politseipool seid korraldusi täidetakse, eskalatsioon i külmutamine, politsei füüsiline sekkumine konflikti.	Kõrvaline müra, ebameeldiv sõnumi edastaja, üks osapool, meedia.
Rahvuside ntiteedist, kultuurist ja religioonist tulenevad meeleaval dused	Meeleaval dajad kasutavad vägivalda, lähevad rahvuslast ega konflikti.	Politsei suuniste täitmise palve, politsei suuniste täitmise kohustus, politsei suuniste täitmise sund.	Vahetu suhtlemine üksikisikuga, grupiga ja rahvamassiga. Ruupori ja vajadusel helivõimendi kasutamine. Meedia/Muukeelne meedia: ajakirjandus, televisioon, internet.	Politsei, erapooletu läbirääkija , meeleaval duse korraldaja.	Politseipool seid korraldusi täidetakse, eskalatsioon i külmutamine, politsei füüsiline sekkumine konflikti.	Kõrvaline müra, ebameeldiv sõnumi edastaja, üks osapool, meedia ja muukeelne meedia.
Spordiürit used	Fännid hakkavad märatsema , lähevad teiste toetajatega konflikti.	Politsei suuniste täitmise palve, politsei suuniste täitmise kohustus, politsei suuniste täitmise sund.	Vahetu suhtlemine fänniga, fännide grupiga ja rahvamassiga. Ruupori ja vajadusel helivõimendi kasutamine. Meedia/Muukeelne meedia: ajakirjandus, televisioon,	Politsei, fännide esindaja, võistlejad ja nende esindajad, meedia.	Politseipool seid korraldusi täidetakse, eskalatsioon i külmutamine, politsei füüsiline sekkumine konflikti.	Kõrvaline müra, ebameeldiv sõnumi edastaja, vastas fännide esindaja, meedia ja muukeelne meedia.

			internet.			
--	--	--	-----------	--	--	--

Antud mudel on mõeldud politsei taktikalisele kommunikatsioonile hetkest, kui sündmusel võidakse kasutada vägivalda ja olukord võib eskaleeruda. Sõnumi edastajateks on politsei või erapooletu läbirääkija, mõningatel juhtudel võib kasutada ka ürituse korraldajat. Sõnumi edastamise puhul tuleb arvestada segajate olemasoluga. Segajaks võib olla vali kisa, mille puhul tuleb kasutada vastavat helitehnikat või ideaalses variandis suurt ekraani, millele on võimalik sõnum kirjalikult kuvada. Arvestada tuleb ka sõnumi edastaja ja rahvamassi reageerimisega. Meedia eelised võrreldes vahetu suhtlemisega on laialdane info kandepind, miinuseks kohese tagasiside puudumine ja sõnumi muutumine. Vahetu suhtlemisega saab koheselt muuta kommunikatsiooni taktikat vastavalt inimeste käitumisele.

Poliitiliste ja rahvusidentiteedist, kultuurist ja religioonist tulenevate meeleavalduste puhul on vahetul suhtlemisel suur osakaal. Võrreldes eelneva joonisega lisandub segajatele muukeelne meedia ja sellega kaasneva väära info levik. Rahvamassiga suhtlemisel tuleb suuremat tähelepanu pöörata õige suhtluskeele kasutamisele. Vägivaldsete isikutega vahetul suhtlemisel tuleb vajadusel kasutada meeleavalduse korraldajat, kuna helkurvestis või erivarustuses politseisse võidakse suhtuda negatiivselt. Politseipoolne suhtlemine võib kujuneda raskemaks õige keeleoskuse tõttu ning selle fakti saab ka segajate hulka liigitada.

Kommunikatsiooni erinevus spordiürituste ja meeleavalduste vahel seisneb sihtgrupis. Spordiürituste puhul on ennetustegevus kergem, kuna teada on ligikaudne küllastajate arv ja fännide taust ning varasemad käitumised. Spordiüritustel on politsei ülesanne näidata ennast eelkõige erapooletuna. Selleks tuleb fännidega vahetult suhelda ja luua usaldust tekitav õhkkond. Tihtipeale ei leita vastast teise meeskonna fännidest ja meeskonnast ning vägivald võib pöörduda politseinike vastu. Võrreldes meeleavaldustega lisanduvad sõnumi edastajatele võistlejad ja treenerid, kes on pealtvaatajatele suureks eeskujuks ning neid võetakse sageli rohkem kuulda. Ennetavalt saab meedia abil luua vastas võistkonnast ja fännidest positiivse kuvandi ja selle abil mängueelsed pinged maandada.

Tabel 2. Juhtumite teoreetilise võrdluse tabel

Poliitilised meeleavaldused	Rahvusidentiteedist, kultuurist ja religioonist tulenevad meeleavaldused	Sporidiüritused	
Tegevus	Eesmärk	Tegevus	Eesmärk
Erapooletute läbirääkijate kasutamine	Arvestavad kõikide osapoolte huve ei ole kallutatud, kellegi kasuks otsuseid langetama	Alkoholi keeld staadionil	Konflikti ja eskalatsiooni oht tulenevalt ülemeelikust meeolust
Läbirääkija, eelnevalt koostatud kava	On kursis osapoolte tingimustega ja nõudmistega	Meedia kasutamine	Meeskondadest ja fännidest positiivse kuvandi loomine
Korraldajatega eelnev kohtumine	Info kogumine tegevuste kohta, jõudude planeerimine, riskide hindamine	Fännide juhtidega eelnev kohtumine	Info kogumine nende tegevuste ja kogunemiskohtade jaoks
Ühiskondliku kokkuleppe saavutamise	Aitab kaasa osapoolte lepitamisele ja väldib konflikte	Alaelistega tegelemine	Kalduvus kasutada vägivalda gruppides
Alkoholi keeld	Alkoholijoobes isikute kinni pidamine, konflikti oht	Avalik filmimine	Anonüümsuse võtmine grupis ja rahvamassis
Alaelistega tegelemine	Kalduvus kasutada vägivalda gruppides, anonüümsuse tekkimine	Kaamerate paigaldamine tribüünidele ja staadionilt välja	Õigusrikkumiste ennetamine ja tuvastamine, tõendite kogumine
Muukeelse /meedia kasutamine	Usaldusväärse info levitamine, kohaliku muukeelse meedia kasutamine	Vahetu suhtlemine fännidega	Loob positiivse ja usaldusväärse õhkkonna
Kiire reageerimine	Eskalatsiooni külmutamine, avaliku korra rikkujate kinni pidamine	Turvafirma mängueelne koolitus, instruktiaž	Fännikultuuri ja nende käitumise tutvustus
Suhtlemine gruppidega	Arvamusliidritega suhtlemine vajadusel kinni pidamine	Kiire reageerimine	Eskalatsiooni külmutamine
Avalik filmimine	Anonüümsuse võtmine grupis ja rahvamassis	Väikestes gruppides algatajate eemaldamine, suhtlemine	Eskalatsiooni ennetamine ja külmutamine
Alkoholi müügi keeld	Müügi piiramine kogu linnas, mitte ainult öisel ajal	Video/ foto jäädvustus	Õigusrikkumiste tõendamiseks ja rikkujate tuvastamiseks

Video/ foto jäädvustus	Õigusrikkumiste tõendamiseks ja rikkujate tuvastamiseks		
------------------------	---	--	--

Kirjeldataud suunistest selgub, et meeleavalduste puhul vägivalda ennetamiseks välja toodud punktid on samad. Rahvusidentiteedist, kultuurist ja religioonist tulenevate meeleavalduste puhul tuleb, aga rohkem tähelepanu pöörata muukeelsete kohalikele meediakanalitele. Spordiürituste erinevus meeleavaldustega seisneb nn. „vaenlase“ nägemises, kui jalgpallivõistlustel on selleks vastasvõistkond ja fännid, siis demonstratsioonide puhul koalitsioonierakond või riik. Spordiüritustel on politseipoolse sõbraliku õhkkonna loomine vajalik, kui vastasmeeskonnas ja fännides „vaenlast“ ei nähta, võib vägivald pöörduda korrakaitsjate vastu. Meeleavaldustel on soovitatav kasutada avaliku korra tagamiseks turvafirmat, kuna riigi kohalolekut esindab tihtipeale politsei, mis võib tõuke anda eskalatsiooniks ning rahulolematust pöördub korrakaitsjate vastu. Politseipoolne kommunikatsioon spordiüritustel peab hakkama esimeste fännide saabumisega. Helivahendit kasutades saab luua osapoolte vahel sõbraliku õhkkonna, mis vähendab politsei ja fännide vahelised pinged. Selgitada tuleb, et politsei on kõigi turvalisuse pärast kohal.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös on käsitletud vägivalda meeleavaldustel ja spordiüritustel. Uuritud on konfliktide põhjuste erinevaid teooriaid ja inimeste käitumist gruppides. Esitatud on erinevaid võimalusi grupiliikmetega suhtlemiseks eskalatsiooni paremaks ennetamiseks või külmutamiseks. Uuritud on kolme Eestis aset leidnud sündmust, kus oleks saanud taktikalise kommunikatsiooni paremini kasutada.

Lõputöö peamine eesmärk oli koostada teoreetiline mudel, mille abil saaksid politseiõud rahvamassiga paremini suhelda. Mudeli koostamisel on arvestatud töös väljatoodud teadlaste uurimustega, vägivalla põhjustest grupis ja massiüritustel.

Selle eesmärgi täitmiseks viidi läbi teoreetiline uurimus. Uuriti konfliktide teoreetilisi aluseid ja võrreldi neid Eestis toimunud sündmustega.

Uurimuse tulemusena selgus, et Eestis toimunud juhtumid on teooriaga selgitatavad ning nende kulgu oleks saanud ette näha ja ennetada. Grupis käitumise uurimus näitas, et inimestel tekib anonüümsus ja karistamatuse tunne. Eskalatsioonid tekivad vihast, stressist ja soovist ebakindlus välja elada. Vägivalla kasutamise põhjusteks on põhiliselt ühiskondlikud probleemid ja alkoholi mõju. Erinevaid riike ei saa omavahel võrrelda, kuna konfliktide põhjused on erinevad.

Mudeli koostamisel selgus, et poliitiliste ja rahvusidentiteedist tulenevate meeleavalduste puhul on konfliktide ennetamise soovitused sarnased. Vähemusrahvuste poolt korraldatud meeleavaldustel tuleks pöörata rohkem tähelepanu muukeelsele meediale, et välistada väär info liikumise.

Autori ettepanekud on vägivalla ennetamiseks meeleavaldustel osapoolte vahel ühiskondliku kokkuleppe sõlmimine. Tähelepanu pööramine muukeelse meedia kasutamisele nii meeleavaldustel, kui spordiüritustel. Turvafirmade kasutamine ja koolitamine kõrge ohuhinnanguga üritustel, et vältida politsei poolt esilekutsutud konflikte. Avalik filmimine, inimestelt karistustunde ja anonüümsuse võtmiseks, rahvamassist ja grupist. Erilist tähelepanu vajavad alaealised, kes on vägivalla kasutamise puhul kõrge riskigrupp. Konfliktide peamise põhjustaja alkoholi kättesaadavuse piiramine enne suuremaid sündmusi.

SUMMARY

Size of this work is 42 pages, which includes 32 pages of main part and 10 pages of accessories. In this work is described police tactical communication in major events and how to use methods of communication to prevent violent.

The purpose of this work is to compile theoretical model and study theoretical foundations of tactical communication. Police units can prevent with communication methods conflicts and to solve them in sport events and in demonstrations by using the theoretical model. Theoretical study conduction is used as the research method.

As the result of the reseach completed a model, which is based on comparing a theoretical approach and Estonian practice and a proposed guide is more appropriate way to act in situations which need a police interference.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Andres Kahar, 2010. Kaitsepolitsei aastaraamat

Bausenwein, C.: Geheimnis Fussball. Göttingen: Verlag die Werkstatt, 1995

Buford, B. 1991 Among the thugs. London: Random House

Bündnis aktiver Fußballfans B.A.F.F. 2004. Chaoten und Wahnsinnige. Wie werden gefährlich Fans gemacht? In B.A.F.F. (Hrsg.) Ballbesitz ist Diebstahl: Fußballfans zwischen Kultur und Kommerz. Göttingen: Verlag die Werkstatt

Critcher, C.1979. Der Fußballfan. In Hopf, W. (Hrsg.): Fußball. Soziologie und Sozialgeschichte einer populären Sportart. Bensheim: Päd-Extra

footballnetwork.org/dev/communityfootball/violence_reduce_violence.asp välja otsitud 03.14.2012

Frosdick, S.; Marsh, P. 2005. Football Hooliganism. Portland: Willan

Gehrmann, J.T.; Schneider, T. 1998. Fußballrandale – Hooligans in Deutschland. Essen: Klartext Verlag

Harri Mägi, Lauri Vitsut, 2008. Infosõda: visioonid ja tegelikkus

Heith, H.; Pauler H. 2007. „Gebt und die dritte Halbzeit zurück!“ Fußball – Gewalt – Kriminalisierung. In Mittag J. (Hrsg.): Das Spiel mit dem Fußball. Interessen, Projektionen und Vereinnahmungen. Essen: Klartext

Krahm, B. 2008. Polizeiliche Maßnahmen zur Eindämmung von Hooligangewalt. Eine Untersuchung unter besonderer Berücksichtigung verfassungsrechtlicher und rechtsvergleichender Aspekte. In Heckmann, D.; Würtenberger T. (Hrsg.): Schriften zum Recht der inneren Sicherheit Band 10. Stuttgart: Boorberg

Kübert, R.; Neumann, H.1994. Fans und Medien im sozialen System Fußball. In Kübert, R.; Neumann, H.; Hüther, J.; Swoboda, W.H. (Hrsg.): Fußball, Medien und Gewalt. Medienpädagogische Beiträge zur Fußballfan-Forschung. München: KoPäd

Lingemann, M.1985. Die Gefahrenprognose als Basis eines polizeilichen Beurteilungsspielraums. Bochum: Borckmeyer

Löffelholz, M. 1993. Fanverhalten und Hooliganbetreuung aus psychologischer Sicht. In: Württembergischer Fußballverband e.V. (Hrsg.): Sicherheit im Stadion. Stuttgart

Matthew McKay Ph.D, Martha Davis Ph.D, Patrick Fanning, 1995. Suhtlemisuskused

- Meier, I.F. 2001. Hooliganismus in Deutschland. Berlin: VWF
- Nobel, K.1986. Fußballfans und Gewalttäter. In Hessische Polizeirundschau (Hrsg.). Melsungen: Bernerker
- National Reports, 2003. European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sport Events and in particular at Football Matches
- Nicky Hayes, 1993. Sotsiaalpsühholoogia alused
- Pilz, G.A. 1979. Zuschauerausschreitungen im Fußballsport – Versuch einer Analyse. In Hopf, W.(Hrsg.): Fußball. Soziologie und Sozialgeschichte einer populären Sportart
- Pilz, G.A. 1994. Jugend, Gewalt und Rechtsextremismus. Möglichkeiten und Notwendigkeiten politischen, polizeilichen und sozial-pädagogischen und individuellen Handelns
- Pilz, G.A. 1990. Silverstein, W.: Gesellschaftliche, sportive und Fangewalt. Eine zivilisationstheoretische Betrachtung der Ursachen und Bedingungen der Gewalttätigkeit Jugendlicher im Umfeld von Fußballspielen. In Pilz, G.A; Schippert, D.; Silverstein, W. (Hrsg.): Das Fußballfanprojekt Hannover. Ergebnisse und Perspektiven aus praktischer Arbeit und wissenschaftlicher Begleitung
- Pilz, G.A. 1989. Fußballfans – ein soziales Problem? In: Klein, M. (Hrsg.): Sport und soziale Probleme
- Politsei -ja Piirivalveamet, 2009. Elanike hinnangud Eesti Politseile aastal
- Polizei Schleswig-Holstein, 2008/2009. Einsatztraining
- Riigikogu Kriminaalkollegium kohtulahend, 2007 3-1-1-116-06
- Schwier, J.; Schauerte T. 2008. Soziologie des Mediensports
- Stauff, M.: Die Grenzen des Spiels. Zur medialen Vermarktung und Einhegung des Fußballs. In: Mittag J.; Nieland J.U. 2007. Das Spiel mit dem Fußball – Interessen, Projektionen und Vereinnahmungen
- Stroebe, W. 1992. Sozialpsychologie. Eine Einführung
- Theunert, H.1987. Gewalt in den Medien – Gewalt in der Realität. Opladen: Leske und Budrich
- Thomas, A. 1992. Grundriß der Sozialpsychologie. Göttingen: Hogrefe
- Tõnu Lehtsaar, 2008. Suhtlemiskonfliktid psühholoogia
- Weigelt, I. 2004. Die Subkultur der Hooligans. Merkmale, Probleme, Präventionsansätze

www.tlu.ee/~sirvir/infootsingu_teorია/Mudelid,paradigmad_ja_teoriad_infokaitumise_uurimisel/mis_on_mudel.html välja otsitud 03.05.2012.a.

www.nc.ee/?id=11&indeks=0,1,69,1605,2210&tekst=222501719 välja otsitud 02.04.2012

